

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Sotsyalnyi portret prepodavatelya provyntsyalnoho vuza [Social portrait of a provincial university teacher]. Tambov, 158 p. Available at: <http://www.dissercat.com/content/sotsialnyi-portret-prepodavatelya-provintsialnogo-vuza#ixzz51YOvoUHG> [in Russian].

8. Noskova Svetlana Viacheslavovna (2007). Kompetentnostnaia model spetsialnoi podgotovky prepodavatelya k pedahohycheskoi deiatelnosti v polykulturnoi srede medytsynskoho vuza [Competency model of teacher special training for pedagogical activities in the multicultural environment of a medical university]. Saratov. 143 p. Available at: <http://www.dissercat.com/content/kompetentnostnaya-model-spetsialnoi-podgotovki-prepodavatelya-k->

[pedagogicheskoi-deyatelnosti#ixzz51Sqpa9H8](http://www.dissercat.com/content/kompetentnostnaya-model-spetsialnoi-podgotovki-prepodavatelya-k-pedagogicheskoi-deyatelnosti#ixzz51Sqpa9H8) [in Russian].

9. Tymofieva, M. P. (2009). Psykholohichni umovy rozvytku komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnoho simeinoho likaria [Psychological conditions of development of communicative competence of future family doctor]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 21 p. [in Ukrainian].

10. Iatsyshyn, N. P. (1998). Profesiino-pedahohichna pidhotovka vchyteliv u Velykii Brytanii (90-i roky XX stolittia). [Teacher Training in the United Kingdom (90s of the 20th Century)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 21 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 04.12.2019

УДК 378:373.091.12.011.3-051:796

DOI:

Сергій Гуменюк, доктор педагогічних наук, доцент
кафедри теоретичних основ та методики фізичного виховання
Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті аналізуються особливості використання технології проектів її позитивний ефект та можливі недоліки. З'ясовано, що технологія проектів набула поширення і популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань та можливостей їх практичного застосування для розв'язування проблем у спільній освітній діяльності студентів. Розглянуто п'ятьох різних типів технології проектів у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури, зокрема: дослідницький, пошуковий, творчий, прогностичний та аналітичний проекти.

Ключові слова: технологія фізичної культури; студенти; професійна підготовка; вища школа; освітній процес.

Лит. 7.

Serhiy Humenyuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor of the Theoretical Foundations and Methods of Physical Education Department
Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

THE USE OF PROJECT TECHNOLOGY IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

The article deals with the peculiarities of the project technology use, its positive effect and drawbacks. It has been found that project technology became popular and widespread due to the rational combination of the theoretical knowledge and their practical application for the problem solution in common educational activity of students. It has been defined that the forms of conducting classes on project technology may vary, but have to contain three components that include cognitive-mental and search-creative activity; a clear mechanism for determining functional and role interests of the class members; algorithm of project development proposed by students; mechanism of expert evaluation or game testing of a project. Five different types of project technology in the professional training of future physical education teachers are analyzed: research, search, creative, prognostic and analytical.

The positive effect of various project technology implementation was analyzed: it forms skills of joint activity, teaches cooperation, develops the aim of competence; develops the sense of not only collective but also individual responsibility; project work helps students to develop an analytical, prognostic, research and creative potential; during the process of projects defense presentation skills and abilities develop as well, together with communicative and interactive competence.

The drawbacks of the project technology are also identified: members do not find consensus or have different views on project development; prefer individual responsibility to collective one, trigger special attention to their

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЕКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

own project; project work requires a lot of time and groups do not always adhere to time limits, which lowers motivation and leads to disappointment; presentation does not always allow to prove the pluses of the project due to the underdeveloped communicative culture and weak presentation skills, thus, the members of a lesson may be frustrated with the final result.

Keywords: *project technology; physical education teachers; students; professional training; higher education; an educational process.*

Постановка проблеми. Реформування системи освіти визначає необхідність удосконалення традиційних форм, методів та технологій підготовки студентської молоді у вищій школі. Це спричинено насамперед тим, що особливої актуальності набуває потреба у відповідній підготовці педагогічних кадрів вимогам часу і суспільства, оскільки традиційно організації освітнього процесу майбутніх учителів характеризується в значній мірі консерватизмом та репродуктивним методом навчання.

Пріоритетною метою у загальноєвропейських освітніх рекомендаціях зазначається підготовка студентів до життя в демократичному суспільстві шляхом впровадження методів викладання навчальних дисциплін, які стимулюють незалежність думки, судження, стимулюють до відповідальної компетентної діяльності. Зважаючи на це, вважаємо за доцільне використання у освітньому процесі майбутніх учителів фізичної культури для формування продуктивного педагогічного мислення проектної технології навчання.

Проектна діяльність насамперед спосіб продуктивного навчання, метою якого є не засвоєння суми знань і стандартне проходження освітніх програм, а реальне використання, розвиток та збагачення власного досвіду. Це активна форма розвитку пізнавальних, творчих навичок студентів, їхніх умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, практично мислити.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У вітчизняній науково-практичній літературі присвячено ряд досліджень, що висвітлюють різні аспекти використання проектної технології та її впровадження в освітній процес. Використання інноваційних технологій навчання й оцінювання діяльності студентів на заняттях вивчали: І. Підласий, О. Пометун, О. Пехота, Л. Романишина, О. Янкович, які розглянули загальну концепцію освітніх технологій, їх роль у формуванні творчої особистості студента. Особливості використання в освітньому процесі технології проектів присвячені праці В. Вихрущ, В. Гузеєва, Л. Зазуліни, О. Мармази, Г. Селевка. Водночас, залишаються недостатньо розглянуті питання практичного використання технології проектів, зважаючи на специфіку професійної підготовки

майбутніх учителів фізичної культури, що й зумовило актуальність обраної теми.

Тому, **мета** нашої статті полягає у розкритті особливостей використання технології проектів у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постійно зростаючі вимоги до професійної підготовки учителів фізичної культури, вимагають використання нових технологій навчання у їх фаховому становленні, що дозволить не тільки опанувати професійні знання, вміння та навички, а й сформувати професійну компетентність [3].

У педагогічній науці та практиці ідеї проектної діяльності досліджувалися з початку ХХ століття. Американський вчений Дж. Дьюї пропонував “будувати навчання на активній основі через діяльність учня відповідно до його особистого інтересу в цьому навчанні” [2, 78]. Його послідовник В. Кілпатрік розробив “метод проектів”, що дозволяв реалізовувати особистісно-діяльнісний підхід. Народившись із ідеї “вільного виховання”, метод проектів зазнав еволюційних змін і перетворився на невід’ємний компонент сучасної системи освіти [4, 4].

Проектна діяльність в освітньому процесі вищої школи сприяє розвитку умінь інтегрувати та застосовувати набуті знання з різних навчальних предметів, виробляє вміння діяти і приймати рішення самостійно або в складі команди; шукати, компонувати і застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел; розвиває критичне мислення і прагнення створити щось нове [6]. Технологія проектів спрямована на стимулювання студентів до навчання та практичну демонстрацію вивченого матеріалу, оскільки в її основу покладено професійну проблему, яку необхідно вирішити найефективнішими методами, щоб застосувати набутий досвід у реальній професійній ситуації [7].

Технологія проектів одна із найбільш поширених інноваційних технологій навчання. Її мета полягає у процесі створення або вдосконалення проектів. Для здійснення цієї технології учасників заняття розподіляються на групи, кожна з яких займалася розробкою свого проекту. Тему для розробки проекту студенти в основному вибирають самостійно, які стосуються сфери фізичної культури і спорту. Однак можна

запропонувати варіанти для тих, хто не зміг визначитися самостійно. В цьому випадку пропонується розробити проект, корисний для практики процесу фізичного виховання школярів.

Технологія проектування повинна включати в себе механізм узгодження різних інтересів учасників. В цьому і полягає її суть і відмінність від будь-якої іншої технології вироблення рішень (наприклад дискусії), основою яких є мобілізація колективного досвіду. Дана технологія у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури включає проекти п'ятьох різних типів: дослідницький, пошуковий, творчий (креативний), прогностичний та аналітичний.

Дослідницький проект. Перед студентами ставиться завдання з'ясувати реальну ситуацію у процесі фізичного виховання школярів, які труднощі виникають або які присутні недоліки в організації роботи вчителя фізичної культури тощо. Для цього потрібно вирішити такі завдання:

- провести інтерв'ю або бесіди із учителями фізичної культури з наявною проблемою;
- розробити анкети і провести опитування для дослідження думок суб'єктів процесу фізичного виховання;
- з'ясувати, якими є причини виникнення труднощів у діяльності вчителів фізичної культури.

Відповіді на ці та інші питання допомагають студентам зрозуміти недоліки в організації процесу фізичного виховання, викликає відчуття "спрямованої напруженості", що спонукає до творчого пошуку способів їх розв'язання. Для здійснення дослідницької діяльності, аналізу практичної проблеми та розробки проекту студентам потрібно взяти реально існуючу ситуацію, що виникла в організації процесу фізичного виховання школярів та на даний момент не знаходить вирішення.

Пошуковий проект. Студентам пропонується опис завдання (провести фізкультурно-спортивний захід) і кілька альтернативних варіантів його вирішення ("Веселі старти", "Козацькі забави" або "Тато мама я спортивна сім'я"). Необхідно виконати такі завдання:

- уважно вивчити, виділити і записати переваги кожного варіанту (на основі прогнозування визначити, до яких позитивних результатів він призведе);
- виділити і записати недоліки (на основі прогнозування можливих наслідків, визначити, із якими потенційними проблемами доведеться зіткнутися);
- зваживши переваги і недоліки усіх варіантів, вибрати найефективніший;
- підготувати проект впровадження та

обґрунтувати можливості обраного варіанту: хто, коли і за яких умов, якими силами, за який період часу буде здійснювати проект, на якій матеріально-технічній базі тощо.

Творчий (креативний) проект. Здійснюється у двох варіантах. 1. Студентам необхідно описати 2-3 (в залежності від обсягу) ситуаційні задачі або конкретні ситуації, що відбулися у процесі фізичного виховання школярів, негативного характеру (мотивація учнів до занять фізичними вправами, визначення завдань уроку фізичної культури, моторної щільності на уроці фізичної культури), для виконання таких завдань слід:

- проаналізувати ситуації, виокремити проблеми, систематизувати їх за рівнем важливості рішень;
- визначити причини проблем, які виникли;
- запропонувати варіанти рішень і спрогнозувати їх позитивні та негативні наслідки;
- знайти ефективне вирішення, розробити проект впровадження, описати та обґрунтувати його із організаційно-управлінської, матеріально-технічної та кадрової сторін.

Така розробка проекту навчає самостійно виокремлювати проблему. Опис ситуації може подаватися у вигляді вихідної інформації, представленої у тексті, доповненому таблицями, схемами, малюнками, графіками, які ілюструють розвиток ситуації та відповідні умови діяльності вчителя фізичної культури.

2. Учасникам проектування необхідно проаналізувати професійну діяльність не менше двох учителів фізичної культури, описати й порівняти особливості організації та умови їх діяльності. Для підготовки студентам потрібно розробити питання для бесіди або інтерв'ю; провести педагогічне спостереження за діяльністю, зробити фотозвіт, зняти відеоролик.

Прогностичний проект. Студенти отримують завдання розробити проект ідеальної моделі процесу фізичного виховання у майбутньому. Наприклад: "Яким ми бачимо організацію процесу фізичного виховання школярів через 20, 50 чи 100 років?"; "Яким ми бачимо учителя фізичної культури в кінці ХХІ століття?" тощо. Проект передбачає не "загадкові фантазії", ілюзорні мрії, а вибудовану у вигляді конкретної розробки реальну картину майбутнього. Процес конструювання перспективи несе у собі усі елементи творчого ставлення до реальності, дозволяє краще та глибше зрозуміти явища сьогодення, побачити шляхи розвитку і вдосконалення процесу фізичного виховання школярів у майбутньому.

Аналітичний проект. Учасникам проектування

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

пропонується виконати роботу з аналізу праці учителів фізичної культури на основі отриманого теоретичного матеріалу і запропонувати рекомендації для покращення діяльності. З цією метою необхідно виконати таку роботу:

- описати умови праці конкретних учителів фізичної культури;
- визначити сферу його відповідальності й прерогативи;
- описати функціональні обов'язки: щодо посадової інструкції і реально виконані ним;
- з'ясувати, що заважає учителям фізичної культури успішно виконувати свої обов'язки;
- з'ясувати, які проблеми і труднощі присутні в їх діяльності;
- з'ясувати, чи ефективно організований ними навчальний процес;
- проаналізувати, наскільки методично правильно організована праця учителів фізичної культури, в яких умовах вони працюють і яке у них матеріально-технічне забезпечення [2].
- з'ясувати, яким чином він підвищує свою компетентність.

Специфіка технології проектування полягала в тому, що це інтерактивний метод, усі проекти розробляються в рамках групової ігрової взаємодії, а результати проектування (сам проект, візуально оформлений на аркуші ватману) захищалися під час міжгрупової дискусії, за підсумками якої можна визначити, по-перше, найбільш пророблений і обґрунтований проект, по-друге, найкраще презентований проект. Кращий проект та група його розробників або кращі проекти з кожної номінації варто винагородити додатковими балами.

Форми проведення занять з технології проектів можуть бути різними, але в їх основі повинні міститися три елементи, які передбачають пізнавально-мисленеву і пошуково-творчу діяльність:

- чіткий механізм визначення функціонально-рольових інтересів учасників заняття;
- алгоритм розробки проекту, запропонований студентами;
- механізм експертної оцінки або ігрового випробування проекту, наприклад, публічна презентація, впровадження проекту під час педагогічної практики у школі або за місцем роботи учасників проекту [1, 123].

Як і всі технології, ігрове проектування не позбавлене недоліків, а саме: іноді під час спільної роботи учасники не знаходять спільної думки чи мають різне бачення по розробці проекту; деякі студенти надають перевагу індивідуальній відповідальності на противагу колективній і тоді

домагаються особливої уваги до свого власного проекту; робота над проектом вимагає доволі багато часу, тому групи (а тим більше індивід) не завжди вкладаються у відведений для цієї діяльності час, і тоді завдання може виявитися незавершеним, що знижує мотивацію та призводить до розчарувань; презентація від груп не завжди може довести переваги проекту через нерозвинену комунікативну культуру та слабкі презентаційні уміння, тому учасники заняття бувають розчаровані підсумковим результатом, який не відповідає їх очікуванню.

Проте значущість технології визначається насамперед позитивними ефектами, які слід вважати навчальним результатом, до них можемо віднести:

- технологія проектів розвивають навички спільної діяльності, навчас співпраці, розвивають мета компетентності;
- групова робота згуртовує учасників, розвиваючи почуття не тільки індивідуальної, а й колективної відповідальності;
- робота над проектом дозволяє студентам розвинути аналітичний, прогностичний, дослідний і креативний потенціал;
- під час захисту проектів розвиваються презентаційні уміння і навички, комунікативна та інтерактивна компетентність студентів.

Таким чином, учасники проектування отримують шанс набутти належний практичний досвід із вирішення професійних проблем та спробувати в лабораторних умовах довести рішення до остаточної реалізації.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок в даному напрямі. Технологія проектів набула поширення і популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань і можливостей їх практичного застосування для розв'язування проблем у спільній освітній діяльності студентів. У ній передбачається, з одного боку, необхідність використання різноманітних методів та засобів навчання, а з іншого можливість інтегрування знань, умінь з різних галузей науки. Технологія забезпечує певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити професійну проблему шляхом самостійної чи групової роботи студентів з обов'язковою їх презентацією, що сприяє використанню дослідницьких, пошукових, проблемних методів, проявляти творчість у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Дослідження не вичерпує всіх аспектів вказаної проблеми. Подальші науково-педагогічні пошуки передбачають вивчення теоретичних та

**ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОЕКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

методологічних засад використання ефективних інноваційних технологій навчання у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихрущ В.О., Гуменюк С.В., Вихрущ-Олексюк О.А. Психодидактика вищої школи : інноваційні методи навчання. Тернопіль, 2017. 280 с.
2. Гуменюк С.В. Теорія і практика формування педагогічного мислення майбутніх учителів фізичної культури : монографія. Тернопіль, 2017. 405 с.
3. Гуменюк С.В. Формування компетенції педагогічного мислення майбутніх учителів фізичної культури. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич, 2014. №7(114). С. 48–52.
4. Зазуліна Л. В. Педагогічні проекти: науково-методичний. Кам'янець-Подільський, 2006. 40 с.
5. Наволокова Н. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків, 2011. 176 с.
6. Пехота О.М. Формування технологічної культури майбутнього викладача : монографія. Миколаїв, 2016. 314 с.
7. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання : навч. посіб. Київ, 2007. 144 с.

REFERENCES

1. Vykhryshch, V.O., Gumenyuk, S.V. & Vykhryshch-Oleksiuk, O.A. (2017). *Psychodidaktika*

vyshchoi shkoly : innovatsiini metody navchannia [High school psychodidactics : innovative teaching methods]. Ternopil, 280 p. [in Ukrainian].

2. Gumenyuk, S.V. (2017). *Teoriia i praktyka formuvannia pedahohichnoho myslennia maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury* [Theory and practice of forming pedagogical thinking of future physical education teachers]. Ternopil, 405 p. [in Ukrainian].

3. Gumenyuk, S.V. (2014). *Formuvannia kompetentsii pedahohichnoho myslennia maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury* [Formation of pedagogical thinking competence of future physical education teachers]. *"Youth and market"*. *Monthly scientific-pedagogical journal*. Drohobych, Vol. 7(114). pp. 48–52. [in Ukrainian].

4. Zazulina, L.V. (2006). *Pedahohichni proekty : naukovo-metodychnyi posibnyk posibnyk* [Pedagogical projects : scientific and methodological manual]. Kamianets-Podilskyi, 40 p. [in Ukrainian].

5. Navolokova, N. (2011). *Entsyklopediia pedahohichnykh tekhnolohii ta innovatsii* [Encyclopedia of pedagogical technologies and innovations]. Kharkiv, 176 p. [in Ukrainian].

6. Piekhota, O.M. (2016). *Formuvannia tekhnolohichnoi kultury maibutnoho vykladacha* [Formation of technological culture of future teacher]. Mykolaiv, 314 p. [in Ukrainian].

7. Pometun, O.I. (2007). *Entsyklopediia interaktyvnoho navchannia : navch. posib.* [Encyclopedia of interactive learning : educational manual]. Kyiv, 144 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 08.01.2020

“Нехай справи твої будуть такими, якими ти хотів би їх згадувати на схилі віку”.

*Марк Аврелій
римський імператор*

“Найскладніше почати діяти, все інше залежить тільки від наполегливості”.

*Амелія Ергарт
американська авіаторка*

“Наука – це організовані знання, мудрість – це організоване життя”.

*Іммануїл Кант
німецький філософ*

“Недостатньо тільки отримати знання; їх треба застосувати. Недостатньо тільки бажати; треба діяти”.

*Йоганн Вольфганг фон Гете
німецький поет, прозаїк, драматург*

